

Полятикiна Л.І.
*Кандидат економічних наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку*

Григорович Н.М.
*Магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В РОСЛИННИЦТВІ

Організація обліку та аналізу дебіторської заборгованості має вагомe значення для управління підприємствами будь-якої галузі та форми власності. Результати правильної організації обліку та аналізу дебіторської заборгованості безпосередньо впливають на фінансову стійкість, базу оподаткування підприємства, виконання плану доходів і витрат, а також на досягнення стратегічних цілей його розвитку в умовах ринку та забезпечення конкурентоспроможності, прибутковості господарської діяльності.

Метою наших досліджень є пошук шляхів вдосконалення організації розрахунків з дебіторами, зниження дебіторської заборгованості у сучасних умовах господарювання.

Особливістю в сучасних умовах виробництва та стану розвитку економіки є те, що момент поставки товарів та оплати не співпадають, тому виникає таке поняття як «дебіторська заборгованість». Під дебіторської заборгованістю слід розуміти виражені в грошової форми зобов'язання юридичних і фізичних осіб, які виникають при реалізації товарів, продукції, робіт і послуг. Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності визначено Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». [1]

Питанням обліку розрахунків з дебіторами та аналізу дебіторської заборгованості присвячені праці багатьох провідних вітчизняних науковців, серед них: Саловська І.Б., Єлісеєва В.О., Бутинець Ф.Ф., Даньків Й.Я., Сопко В.В., Чебанова Н.В., Пушкар М.С., Гончаренко Т.В., Лищенко О.Г., Хом'як Р.Л. та ін. Проблеми обліку розрахунків з покупцями та замовниками також досліджували Гольцберг М., Калнін К., В. Хорн, Л. Хасан-Бек. Дослідження даних вчених є великим внеском як у теорію, так і в практику управління дебіторською заборгованістю підприємства.

У сучасних умовах господарювання існує чимало проблем, пов'язаних з обліком, аналізом і контролем розрахунків з покупцями і замовниками, зокрема такі, як: недосконале законодавче забезпечення розрахунків, криза неплатежів, зростання дебіторської заборгованості при розрахунках між суб'єктами підприємницької діяльності. Дебітори поділяються на зовнішніх, до яких відносяться покупці та замовники, інші дебітори, внутрішні дебіторів, які в свою чергу поділяються на підзвітних осіб, осіб до яких у підприємства є претензії щодо відшкодування завданих збитків. [2, с. 212]

На сьогодні відсутня чітка схема деталізації та співвідношення різних видів дебіторської заборгованості у загальній їх структурі, порушені узгодженості між дебіторською та кредиторською заборгованістю, потреба змін в організації аналітичного і синтетичного обліку дебіторської заборгованості, методи визначення резерву сумнівних боргів. Рівень дебіторської заборгованості залежить від виду продукції, що виготовляється, місткості ринку, ступеня насиченості ринку даною продукцією, прийнятої на підприємстві системи розрахунків, політики комерційного кредитування та інших умов.

Великий ефект мають методи заохочення, до яких у даному випадку відноситься надання покупцям опціону на одержання знижки з відпускнуої ціни. Надання знижки вигідно як покупцю, так і продавцю. Перший має пряму вигоду від зниження витрат на купівлю товарів, другий отримує непряму вигоду в зв'язку з прискоренням оборотності коштів, вкладених у дебіторську заборгованість, яка, як і виробничі запаси, представляє собою іммобілізацію грошових коштів.

Основними пріоритетними напрямками в обліку дебіторської заборгованості в рослинництві є:

1. Організація повного та достовірного обліку розрахунків з покупцями і замовниками підприємства.
2. Оптимізація структури дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги;
3. Аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства в попередніх періодах;
4. Прискорення процесу погашення дебіторської заборгованості за допомогою сучасних форм її рефінансування;
5. Здійснення ефективного контролю за формуванням і своєчасним погашенням дебіторської заборгованості підприємства та розрахунок розміру резерву сумнівних боргів;
6. Визначення можливості застосування кредитної політики щодо окремих покупців та формування її принципів і умов.

Контроль за станом дебіторської заборгованості рекомендується здійснювати шляхом щомісячного складання актів звірок. Акт звірки є свого роду нагадуванням боржнику про

оформленої за ним заборгованості та підтвердженням правильності здійснюваних між сторонами договору розрахунків.

Для вдосконалення дебіторської заборгованості в рослинництві пропонуємо:

1) застосовувати сучасні прийоми управління дебіторською заборгованістю: визначення основних фінансових коефіцієнтів дебіторської заборгованості, прогнозування безнадійної дебіторської заборгованості;

2) сформувати резерв на покриття прогнозованих безнадійних боргів;

3) оцінити в майбутньому вплив запропонованих знижок на фінансові результати;

4) визначити ефект, отриманий від інвестування коштів в дебіторську заборгованість (абсолютна сума ефекту);

4) встановити винагороди персоналу по роботі з дебіторською заборгованістю в залежності від ефективності заходів з продажу та отримання платежів;

5) широке використання комп'ютерної техніки при управлінні дебіторською заборгованістю.

Комп'ютерні системи служать для обліку реалізації, руху векселів, надходження платежів і т. п. Крім того, комп'ютерна система може інформувати менеджера розглянутого суспільства про прострочену дебіторську заборгованість, а також про настання термінів виплати за зобов'язаннями. Ці процеси відбуваються автоматично.

На підставі проведеного дослідження можна стверджувати, що правильна організація обліку розрахунків з покупцями має велике значення. Вона не лише сприяє підвищенню швидкості завершення кругообігу оборотних коштів та переходу їх із товарної форми в грошову, але й створює необхідні умови для своєчасної оплати за придбані товари чи послуги. З урахуванням особливостей економіки нашої держави виникла необхідність у докорінному перегляді підходів щодо обліку розрахунків з покупцями і замовниками.

Отже, дослідивши сучасний стан обліку розрахунків з покупцями і замовниками українських підприємств, зроблено висновок, що для ефективного обліку дебіторської заборгованості в рослинництві потрібно максимально використовувати потенціал суб'єктів господарювання й ті економічні умови, в яких підприємства здійснюють свою фінансово-господарську діяльність. Враховуючи стан економічного розвитку країни та недосконале нормативне забезпечення українських підприємств, наголошено на необхідності постійних знань і розуміння усіх нюансів ведення обліку розрахунків з покупцями і замовниками, вміння швидко орієнтуватись у ситуації та обирати найбільш правильне рішення, що в подальшому сприятливо вплине на економічний стан суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел:

1) Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99.

2) Саловська І. Б. Бухгалтерський облік [текст] : навч. посіб. / І. Б. Саловська, С 14 Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 688 с.

3) Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студ. спец. «Облік і аудит» вищих навч. закл.; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – [7 вид., доп. і перероб.] / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖІТІ, 2009. – 832 с.

4) Єлісеєва О. Проблеми обліку дебіторської заборгованості / О. Єлісеєва, В. Гуня, В. Белозерцев // Економіст. – 2012. – № 11. – С. 68 – 73